

A könyvtárak rohamos fejlődése Kínában

A kínai könyvtárügyben a 20. század kezdetén fontos fejlődési szakasz indult meg, amelynek eredményeként a gyűjtemények a kornak megfelelő könyvtárakká váltak. 1936-ban 2520 közművelődési könyvtár és művelődési központ működött, közülük 515 volt magánkönyvtár. A Kínai Népköztársaság megalapításával 1949-ben új folyamat kezdődött, kiépült a könyvtári rendszer, s valamennyi könyvtártípus fejlődésnek indult.

A *Nemzeti Könyvtár* elődjét, a *Fővárosi Könyvtárat* 1909-ben alapították. Alapterülete ma 170 000 m², 1300 fő- és 600 részfoglalkozású dolgozója van. Évente 363 napon tart nyitva. A szokásos nemzeti könyvtári funkciók ellátása mellett vezető szerepet játszik a modern technológia alkalmazásában és elterjesztésében, a szabványosításban és a digitalizálásban. Könyvtártudományi kutatásokat folytat, és felelős a kínai könyvtárosképzésért. Gyűjteménye több mint 25 millió egységből áll. Éves gyarapodása 2005-ben 224 471 cím (636 063 egység) volt, 4 586 564 látogatót fogadott, honlapját 189 094 000-en keresték fel, 20 millió egységet kölcsönözött, számos rendezvényt tartott. A Nemzeti Könyvtár 2007-ben új épületrésszel (80 000 m²) bővül, amely napi 6–8 ezer olvasó fogadására lesz alkalmas, 12–14 millió kötetet fogad be, helyet ad a *Kínai Digitális Nemzeti Könyvtárnak* is.

A közkönyvtárak fontos részei a tömegeknek nyújtott kulturális szolgáltatásoknak. 2004-ben Kínában 2719 közkönyvtár működött megyei és e fölötti szinten. Munkatársaik száma 47 727, összes alapterületük 6087 millió m², gyűjteményeik 437 millió egységet tartalmaznak. Az olvasók száma 216 millió, a kölcsönzéseké pedig 181 millió volt 2004-ben. Ugyanakkor 153 000 programot is szerveztek 25,5 millió résztvevő számára. A helyi hatóságok által fenntartott közkönyvtárak nagy súlyt helyeznek a gyerekek ellátására (internethasználat, kampányok a családok olvasásának előmozdítására, idegen nyelvek oktatása, művészeti nevelés, nyári táborok stb.). Némely közkönyvtár külön szolgálta-

tást fejlesztett ki az idősek, a hátrányos helyzetűek, a vakok számára.

A szárazföldi Kína területén 2004-ben kb. 1450 egyetem és főiskola működött, ezekhez járult még 22 hongkongi, 12 makaói és 159 tajvani egyetem. A 21. században a kormány különös gondot fordít 100 magas színvonalú egyetem fejlesztésére (s bennük a könyvtárakéra); ezt a projektet a „211” kódszámmal jelölik. A szárazföldi Kína felsőoktatási könyvtáraiban 55 000-en dolgoznak, ebből 11 000-en a 211-es egyetemeken, 30 000-en az egyéb egyetemeken, és kb. 15 000-en a főiskolákon. 2004-ben kb. 80 millió olvasót fogadtak együttesen. Az egyetemi könyvtárak becsült állománya 976 millió egység, a 211-es egyetemeken egy hallgatóra 86 kötet, az egyéb egyetemeken 95 kötet jut.

A kínai könyvtári rendszerben a legnagyobb csoport a szakkönyvtáraké, ők rendelkeznek a legtöbb személyzettel is. Nagy változatosságot mutatnak méreteiket, típusaikat és fejlettségi színvonalukat tekintve egyaránt. Az ipari szakkönyvtárak központjainak tekinthetők az országos szakkönyvtárak. Szakkönyvtárak működnek a tudományos akadémiák intézeteiben, az ipari intézetekben, a hadiiparban, a kormányzat különböző szintjein, a vállalatoknál, a kórházakban és a médiánál. Sokan közülük a nagyközönséget is kiszolgálják. Mindösszesen kb. 8–9 ezer szakkönyvtár működik, kb. 1060 millió állománnyal és kb. 890 000 munkatárssal.

Az egyéb könyvtárak közé tartozik a 600 000 iskolai könyvtár, állományuk 2765 millió kötet, alapterületük 29 millió m², a 60 000 vállalati könyvtár, amelyek közé 12 000 szakszervezeti könyvtár is tartozik (összes állományuk 191 millió kötet).

Egyelőre nincs könyvtári törvény; tervzetén most dolgoznak. A könyvtárak csak helyi szabályzatok alapján működnek. Egyes helyi hatóságok és egyetemek rendelkezéseket adtak ki a könyvtárak

szervezetéről, a könyvtárak építéséről, a teljesítmények méréséről és a szakmai menedzsmentről.

Minden könyvtár erőfeszítéseket tesz a nagyközönség információs írni-olvasni tudása, valamint a könyvtárosok szakmai képzése érdekében. A könyvtárosokat kötelezték arra, hogy évente legalább 40 órát fordítson továbbképzésre.

Nagy súlyt helyeznek a könyvtárközi együttműködésre, a könyvtárközi kölcsönzés és az információellátás terén. Kooperációs programok bontakoznak ki az egyes régiókban, rendszerekben és szakterületeken. 1997-ben alapították meg az *Online Katalógus Központját*, amely szabványokat ad ki, és számos könyvtárral együtt működik az országos közös katalógus létrehozásában.

A *Kínai Könyvtáros Egyesületet* 1925-ben alapították, 1927-ben az IFLA alapító tagjai között szerepelt. Utóda a *Kínai Könyvtári Társaság* (alapítási éve 1979), amelynek személyek és intézmények egyaránt tagjai lehetnek. Nem kormányzati (civil), nem profitorientált, tudományos szervezet. Küldetése: támogatni a könyvtárak tudományos irányítását, és előmozdítani a könyvtártudományt és -technológiát. Tagja a *Kínai Tudományos és Műszaki Egyesületnek*. Konzultatív státusa van az UNESCO-nál, és tagja az IFLA-nak (jelenleg 19 kínai szakember szolgál az IFLA különféle szekcióiban).

A Kínai Könyvtári Társaság 11. ötéves terve a következő fő célokat tartalmazza:

- Vezetni, megszervezni és koordinálni a könyvtári szakemberek és intézmények elméleti és gyakorlati tevékenységét a könyvtárügy általános fejlesztése érdekében.

- A jogi környezet kiépítésének előmozdítása a könyvtárügy egészséges és rendszeres fejlesztéséhez, a szakmai normák és önfegyelem megerősítésére.
- Kiegyenlíteni és javítani a könyvtárügy fejlődését a különféle területeken. Bátorítani és támogatni a könyvtárközi együttműködést. Hozzájárulni a központi kormányzat új falusi szocializmus politikájának megvalósításához, s elősegíteni az elmaradott régiók alapkönyvtárainak a fejlesztését, illetve megépítését.
- Felépíteni a könyvtárak kulturális infrastruktúráját, kibővíteni a könyvtárak funkciórendszerét, emelni a nagyközönség olvasáskultúráját.
- A könyvtárak közönségkapcsolatainak tudományos megalapozása, a könyvtári PR-tevékenység megerősítése, hogy hatékonyan működhessen közre a krízisek (terrorizmus, balesetek, természeti katasztrófák, áradások, tűzvészek, földrengések) leküzdésében. Könyvtártudatos külső környezet felépítése.
- A társaság tevékenységének erősítése az önmeghatározásban, a függetlenségben, önfejlesztésben és az önfegyelemben. Megfelelő szervezeti mechanizmusok és módszerek kifejlesztése, hogy eleget lehessen tenni a szocialista piacgazdaság igényeinek, és a társadalmi fejlődés törvényeinek.

A kínai könyvtárosok fontosnak tartják, hogy erősítsék az együttműködést kollégáikkal szerte a világon, megfeleljenek a kihívásoknak, és hozzájáruljanak a civilizáció fejlődéséhez.

/The Library Society of China: The vigorous advancement of libraries in China. = IFLA Journal, 32. köt. 2. sz. 2006. p. 113–118./

(Papp István)